नौसेना बाल विद्यालयः

कक्षा - दशमी(10) **MLL परीक्षा** **विषयः - संस्कृतम्**

खण्डः 'क' (अपठित- अवबोधनम्)

1ः अधोलिखितं अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत -

अस्माकं विद्यालयः राजकीयः विद्यालयः अस्ति। अत्र पठनस्य तु श्रेष्ठा व्यवस्था अस्ति एव ,युगपदेव क्रीडानामपि सुलभा व्यवस्था अस्ति। अतएव अस्माकं विद्यालयस्य सर्वासां कक्षाणां परीक्षापरिणामः शत प्रतिशतं भवति ।क्रीडानां प्रतियोगितासु अपि अस्माकं विद्यालयस्य छात्राः बहून् पुरस्कारान् अलभन्त।अस्माकं विद्यालयस्य वार्षिकोत्सवः परह्यः सम्पन्नो जातः।तदा अस्माकं राज्यस्य राज्यपालः मुखयातिथिः आसीत्।यदैव मुख्यातिथिः द्वारं सम्प्राप्तः,छात्राः वाद्य-यन्त्राणां ध्वनिना तस्य स्वागतमाचरन् ततः स मञ्चस्य सम्मुखे आसनं भूषितवान्।

कः एकपदेन उत्तरत।

1ः अस्माकं विद्यालयः कीदृशः अस्ति ?

2ः केषाम् अपि सुलभा व्यवस्था अस्तिम ?

खः **पूर्णवाक्येन उत्तरत ।**

1ः मुख्यातिथौ आगते छात्राः किम् अकुर्वन् ?

2ः अस्माकं विद्यालयस्य वार्षिकोत्सवः कदा सम्पन्नो जातः?

गः **भाषिककार्यम् उत्तरत ।**

1ः **'व्यवस्था'** इति पदस्य किं विशेषणम् ?

1) दुर्लभा 2) अलभा 3) सुलभा 4) उपलभा

2ः अस्मिन् गद्यांशे ' प्राप्नुवन्' इत्यर्थे कः शब्दः प्रयुक्तः ?

1) अलभन्त 2) जातः 3) प्राप्ताः 4) सम्प्राप्तः

3ः **'अजातः '** इत्यस्य विलोमपदं किम् ?

1) जातः 2) आसीत् 3) अस्ति 4) भविष्यति

4ः अस्मिन् गद्यांशे ' **आचरन्** ' इति क्रियायाः कर्तृपदं किम् ?

1) तस्य 2) स्वागतम् 3) छात्राः 4) ध्वनिना

घः अस्य गद्यांशस्य उपयुक्तं शीर्षकं लिखत।

2ः काचित् बालिका आसीत् । एकदा सा कीडितुं मित्रैः सह उद्यानं प्रति गच्छति। उद्याने अनेके वानराः अपि आसन् । बालाः वानरान् दृष्ट्वा अतीव प्रसन्नाः भवन्ति । वानराः अपि बालान् दृष्ट्वा प्रसन्नाः भवन्ति। वानराः वृक्षस्य उपरि आसन् । बालाः वृक्षस्य अधः उपविशन्ति। वानराः अपि अधः आगत्य उपविशन्ति। इदं दृष्ट्वा बालाः चकिताः भवन्ति । वानरैः सह च खेलितुम् इच्छन्ति ।वानराः बालानाम् भावम् अवगच्छन्ति। ते बालानां समीपे आगत्य अनेक- कीडा कुर्वन्ति। सर्वे मिलित्वा आनन्देन खेलन्ति। प्रसन्नाः वानराः वृक्षान् आरूह्य बालानां कृते फलानि क्षिपन्ति । सर्वे मिलित्वा फलानि खादन्ति, प्रसन्नाः च भवन्ति।

कः एकपदेन उत्तरत।

1ः बालिका खेलितुम् कुत्र गच्छति ?

2ः वानराः बालानां कृते कानि क्षिपन्ति ?

खः पूर्णवाक्येन उत्तरत ।

1ः वानराः कान् दृष्ट्वा प्रसन्नाः भवन्ति ?

2ः सर्वे मिलित्वा किं खादन्ति?

गः भाषिककार्यम् उत्तरत ।

1ः ‘**एकदा सा कीडितुं मित्रैः सह उद्यानं प्रति गच्छति**‘ इति वाक्ये ‘सा’ सर्वनाम कस्मै प्रयुक्तम् ?

1) वानराय 2) बालिकायै 3) बालेभ्यः 4) वानरेभ्यः

2ः अस्मिन् गद्यांशे ‘ सर्वे ‘ इति कर्तृपदस्य कियापदं किं प्रयुक्तम् ?

1) आसन् 2) क्षिपन्ति 3) भवन्ति 4) खेलन्ति

3ः अनुच्छेदे ‘**नीचैः**‘ इति अर्थे किं पदं प्रयुक्तम् ?

1) समीपे 2) उपरि 3) अधः 4) आगत्य

4ः अस्मिन् गद्यांशे ‘क्षिपन्ति ’ कियापदस्य कर्तृपदं किम् अस्ति?

1) बालाः 2) वानराः 3) फलानि 4) सर्वे

घः अस्य गद्यांशस्य उपयुक्तं शीर्षकं लिखत। **1X2 = 2**

खण्डः 'ख' (रचनात्मक – कार्यम्)

3ः अस्वस्थतायाः हेतोः द्वयोः दिवसयोः अवकाशार्थं प्रधानाचार्यं प्रति लिखिते प्रार्थनापत्रे रिक्तस्थानानि पूरयत। 10X1/2 = 5

परीक्षाभवनम्

(1)------------

तिथिः ------------

आदरणीयाः (2)------------

सविनयं (3)--------- अस्ति यत् अहं (4)----------आक्रान्तः अस्मि। एतस्मात् करणात्

विद्यालयम् आगन्तुम् (5)------------ अस्मि।अतः मह्यम् (6)------------ अवकाशं

प्रदाय (7)-----------अनुगृह्णन्तु भवन्तः। एतयोः दिवसयोः अध्ययनस्य या(8)--------

भविष्यति तां (9)------------ यतिष्ये अहम्।

(10)------------।

भवतः शिष्यः

क. ख .ग

निवेदनम् , असमर्थः , सधन्यवादम् , माम् ,हानिः,प्रधानाचार्याः, दिनद्वयस्य, पूरयितुम् ,भगतसिंहविद्यालयः, ज्वरेण

4ः स्वमित्रं प्रति लिखितम् अधः पत्रम् मञ्जूषाप्रदत्तपदैः पूरयित्वा लिखत ।

केन्द्रीय –विद्यालयः

(1)------------

प्रियमित्रं (2)------------

दीपावलीपर्वणः (3)------------

अत्र सर्वगतं कुशलम् । भवान् अपि (4)--------- इति मन्ये।अस्माकं विद्यालयस्य वार्षिकोत्सवः (5)----------पर्वणः शुभावसरे भविष्यति । तत्र एकस्य संस्कतनाटकस्य (6)-----------भविष्यति । तस्मिन् (7)-------- अहम् अभिनयं (8)------------।

भवान् अवश्यमेव तत् (9)------------ आगच्छतु। मम उत्साहवर्द्धनं भविष्यति।

भवदीयं मित्रम्

(10)------------

नाटके, कुशली , द्रष्टुम् , शुभाशंसा ,दिल्लीतः,सौरभः , मञ्चनम् , दीपावल्याः ,हरीशः , करिष्यामि

5ः अधः प्रदत्तं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषाया ः प्रदत्तशब्दानाम् सहायतया संस्कृते पञ्च वाक्यानि लिखत। 5X 2 = 10

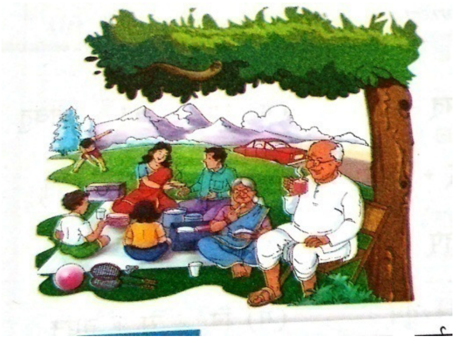

परिवारः, व्यायामम् , पर्वताः , एकः बालकः , आकाशे,परिवारसदस्याः, प्रातराशम्, छायायाम्,विविधानि,वार्तालापम्

6ः अधः प्रदत्तं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषाया ः प्रदत्तशब्दानाम् सहायतया संस्कृते पञ्च वाक्यानि लिखत। 5X 2 = 10

पिपासितः, काकः , पाषाणखण्डानि , घटस्य ,जलम्,वृक्षाः, बालिका, गृहम्,पर्वताः, उपरि

खण्डः 'ग' (अनुप्रयुक्त– व्याकरणम्)

4ः निम्नलिखितेषु वाक्येषु रेखांकितपदानाम् सन्धिं विच्छेदं वा कृत्वा लिखत।

1ः ग्रामेऽस्मिन् अनेके परिश्रमिणः अवसन्।

2ः यदि + अपि विभीषणः रावणस्य अनुजः आसीत् तथापि सः सज्जनः आसीत्।

3ः किमर्थम् अत्र बाला +एका रोदति।

4ः **तच्छरेण** किम् अभवत्।

5ः प्रतापोऽपि दुःखितः अस्ति।

6ः आचारः परमोधर्मः इत्येतद् विदुषां वचः।

7ः सः +विवेकः इति ईरितः।

8ः सः वृक्ष + छायायाम् उपविशन् अस्ति।

5ः निम्नलिखितेषु वाक्येषु रेखांकितपदानाम् समासं विग्रहं वा कृत्वा लिखत।

कः वारि अस्मिन् धीयते इति।

1) वारिधिः 2) वारिधिम् 3) बारीधः 4)वारीधीः

खः हरिः च हरः च गच्छतः ।

1) हरीहरौ 2) हरिहरे 3) हरिहरौ 4) हरीहरम्

गः महान् कविः आरूणिः अत्र एव वसति स्म।

1) महानकविः 2) महाकविः 3) महाकवीः 4) महतकविः

घः पाणिनिः अष्टाध्यायीम् अरचयत्।

1) अष्टस्य अध्यायस्य समाहारः 2) अष्टेषु अध्यायेषु समाहारः 3) अष्टानाम् अध्यायानां समाहारः 4) अष्टध्यायः समाहारः

ड ः पिककाकौ कूजतः ।

1) पिकः च काकः च तयोः समाहारः 2) पिकः च काकः च 3) पिकाः च काकाः च 4) पिकम् च काकम् च

चः पञ्चानां वटानां समाहारः तस्याम् श्रीरामः अवसत् ।

1) पञ्चवटम् 2) पञ्चवटी 3) पञ्चवटौ 4) पञ्चवट्याम्

छः त्वम् कृष्णवस्त्रम् मा धारय।

1) कृष्णः वस्त्रः 2) कृष्णम् वस्त्रम् 3) कृष्णे वस्त्रे 4) कृष्णः वस्त्रम्

ज ः राजगृहे एकं वानरयूथम् अपि आसीत्।

1) राजस्य गृहे 2) राज्ञः गृहे 3) राजाय गृहे 4) राज्ञे गृहे

6ः निम्नलिखितेषु वाक्येषु रेखांकितपदानाम प्रकृति –प्रत्ययान् संयोज्य विभज्य लिखत।

कः बालिकया गीतं गातव्यम् ।

1) गा + तव्यत् 2) गै + तव्यत् 3) गी + तव्यत् 4) गै + तव्यतम्

खः धन+मतुप् निर्धनानां सहायता कुर्वन्ति।

1) धनमान् 2) धनमानम् 3) धनवान 4) धनवती

गः अद्य साप्ताहिकी परीक्षा भविष्यति।

1) सप्ताह + ठक् 2) साप्ताह + ठक् 3) सप्ताही + ठक् 4) सप्ताह + ठकी

घः श्रीकृष्णः अति ज्ञान+इन् आसीत्।

1) ज्ञाने 2) ज्ञानी 3) ज्ञानीम् 4) ज्ञानम्

ङः कृषकैः पशवः स्नेहेन रक्षितव्याः।

1) रक्ष + तव्यत् 2) रक्ष् + तव्यत् 3) रक्ष + तव्यतम् 4) रक्ष् + तव्यताः

च ः श्रद्धा +मतुप् लभते ज्ञानम्।

1) श्रद्धावत् 2) श्रद्धावान् 3) श्रद्धामान् 4) श्रद्धावान

छ ः शरीरम् भौतिकम् एव वर्तते।

1) भौत + इक् 2) भूत + इक 3) भूत + ठक् 4) भौत + ठक्

ज ः श्रीकृष्णः अति ज्ञान+इन् आसीत्।

1) ज्ञाने 2) ज्ञानी 3) ज्ञानीम् 4) ज्ञानम्

7ः वाच्यानुसारम् उचितैः पदैः वाक्यपूर्ति कुरूत।

कः आचार्यैः ------------ पाठयन्ते। (छात्र)

खः शिक्षकः विद्याधनं ------------ । (यच्छ्)

गः छात्रैः उच्चैः ------------ । (हस्)

घ ः गायत्री - सन्ध्ये ! किं ------------ ओदनं पचसि।

ङः सन्ध्या - आम् मया ओदनं ------------ ।

चः गायत्री - तदनन्तरं ------------ किं करिष्यसि।

8ः अङ्कानां स्थाने संस्कृते समयं लिखत यत् शिल्पिका कति वादने स्व –कार्याणि करोति।

कः शिल्पिका प्रातः (7ः15) ------------ प्रातराशं कृत्वा विद्यालयं गच्छति।

खः विद्यालयात् मध्याह्ने (1ः30) ------------ गृहम् आगत्य भोजनं खादति।

गः सायं (5ः30) ------------ सा अन्याभिः बालिकाभिः सह खेलति।

घः सा (9ः45) ------------ भोजनं खाादति।

ङः शिल्पिका प्रातः (8ः15) ------------ प्रातराशं कृत्वा विद्यालयं गच्छति।

चः विद्यालयात् मध्याह्ने (2ः30) ------------ गृहम् आगत्य भोजनं खादति।

छः सायं (4ः30) ------------ सा अन्याभिः बालिकाभिः सह खेलति।

जः सा (9ः45) ------------ भोजनं खाादति।

9ः मञ्जूषातः उचितं पदं चित्वा वाक्यानि पूरयत।

कः ईश्वरः ------------ करोति शोभनमेव करोति।

खः तत्र ------------ शब्दः भवति।

गः भो वालकाः! यूयम् -----------गच्छथ ?

घः ------------ दशरथः नाम नृपः आसीत्।

मञ्जूषा

उच्चैः, यत् , कुत्र , पुरा

10ः रेखांकितपदानां संशोधनं कृत्वा पुनः लिखत ।

कः जन्तुशालायां अनेके सिंहः आसन्।

खः तत्र वानराः अपि कूर्दति।

गः एतत् दृष्ट्वा बालकाः प्रसन्नम् अभवन् ।

घः ते सर्वाः पुनरपि आगन्तुम् अचिन्तयन्।

ङः विद्यालये अनेके बालकः आसन्।

चः श्वः मम पिता गच्छति ।

छः द्वौ बालिके कुत्र स्तः।

जः किं त्वम् अपि अपि खादिष्यति

खण्डः 'घ' (पठित– अवबोधनम्)

11ः अधोलिखितं गद्यांशं ,पद्यांशं , नाट्यांशं च पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत -

(क) कस्मिंश्चित् नगरे चन्द्रो नाम भूपतिः प्रतिवसति स्म । तस्य पुत्राः वानरक्रीडारताः वानरयूथं नित्यमेव विविधैः भोज्यपदार्थैः पुष्टिं नयन्ति स्म। तस्मिन् राजगृहे बालवाहनयोग्यं मेषयूथम् आसीत् । तेषां मेषाणां मध्ये एको मेषः जिह्वालोलुपतया अहर्निशं महानसं प्रविश्य यत् पश्यति तत् भक्षयति । ते च सूपकाराः यत्किञ्चत् काष्ठमृण्मयं भाजनं कांस्यताम्रपात्रं वा पश्यन्ति तेन तम् आशु ताडयन्ति स्म। मेषस्य सूपकाराणां कलहम् अवेक्ष्य नीतिविदाम् अग्रणीः वानरयूथपतिः अचिन्तयत् -' एतेषां कलहो न वानाराणां हिताय।' एवं विचार्य सः यूथपः सर्वान् कपीन् आहूय रहसि अवदत् - सूपकाराणां मेषेण सह एषः कलहः नूनं वानराणां विनाशकारणं भविष्यति।

कः एकपदेन उत्तरत।

1ः भूपतेः नाम किम् आसीत् ?

2ः कः महानसं प्रविश्य यत् पश्यति तद् भक्षयति ?

खः **पूर्णवाक्येन उत्तरत** ।

1ः सूपकाराः मेषं कैः ताडयन्ति स्म?

गः **भाषिककार्यम् उत्तरत** ।

1ः **'पश्यति'** इति कियापदस्य कृर्तपदं किम् ?

1) वानरः 2) सूपकारः 3) मेषः 4) नृपः

2ः **'प्रजा'** इति पदस्य कः विपर्ययः अनुच्छेदे प्रयुक्तः ?

1) यूथपः 2) भूपतिः 3) पुत्राः 4) यूयम्

3ः **'सर्वान् कपीन्'** अनयोः पदयोः विशेष्यपदं किम् ?

1) सर्वः 2) सर्वान् 3) कपीन् 4) कपी

4ः **'भोजनालयम्'** अस्य पदस्य कः पर्यायः अत्र अनुच्छेदे आगतः?

1) महानसम् 2) पुष्टिम् 3) यूयम् 4) कलहम्

(12) यदि कश्चिद् गर्ते पतेत तर्हि स विकलाङ्.गो भूत्वा चिरं क्लेशम् अनुभवेत् ।
तच्छ्रुत्वा तेषु कश्चित् उद्दण्डः बालकः उवाच – अयि भो ! यद्येवं तर्हि कथं भवन्तौ सुपथं परित्यज्य अनेन कुपथेन गन्तुं प्रवत्तौ ? अपि यदि श्रेयस्करम् ?

कः **एकपदेन उत्तरत**।

1ः कीदृशः बालकः उवाच ?

2ः तौ कीदृशम् मार्ग परित्यज्य कुपथे गच्छतः ?

खः **पूर्णवाक्येन उत्तरत** ।

1ः विकलाङ्.गो भूत्वा बालकः किम् अनुभवेत ?

गः **भाषिककार्यम् उत्तरत** ।

1ः **'अनुभवेत'** इति कियायाः कृर्तपदं किम् ?

1) तौ 2) बालकान् 3) सः 4) कश्चिद्

2ः **'अचिरम्'** इति पदस्य किं विपर्ययः अनुच्छेदे प्रयुक्तः ?

1) क्लेशम् 2) चिरम् 3) तर्हि 4) भूत्वा

3ः **'उद्दण्डः बालकः '** अनयोः पदयोः विशेषणपदं किम् ?

1) उद्दण्डः 2) बालकः 3) बालकान् 4) कश्चिद्

4ः **' अपि इदम् श्रेयस्करम् ?'** अस्मिन् वाक्ये अव्ययपदं किं अस्ति ?

1) अपि 2) इदम् 3) श्रेयस्करम् 4) गन्तुम्

(13) **आचारः प्रथमो धर्मः , इत्येतद् विदुषां वचः।**

तस्माद् रक्षेत् सदाचारं , प्राणेभ्योऽपि विशेषतः।।

कः एकपदेन उत्तरत।

1ः ' आचारः प्रथमो धर्मः ' इति केषां वचः ?

2ः तस्मात् कं रक्षेत् ?

खः **पूर्णवाक्येन उत्तरत ।**

1ः प्राणेभ्यः अपि विशेषतः कः रक्षणीयः ?

गः **भाषिककार्यम् उत्तरत ।**

1ः **'प्रथमः '** इति कस्य पदस्य विशेषणम् ?

1) धर्मस्य 2) आचारस्य 3) वचः 4) सदाचारस्य

2ः **'विशेषरूपेण'** इति स्थाने किं पदमत्र प्रयुक्तम् ?

1) वचः 2) विशेषतः 3) सदाचारम् 4) विदुषाम्

3ः **'इत्येतद् विदुषां वचः '** अत्र किं पदम् अव्ययः अस्ति ?

1) एतद् 2) इति 3) वचः 4) विदुषाम्

4ः ‘ **अधर्मः** ‘ इति पदस्य कः विपर्ययः अत्र प्रयुक्तः?

1) वचः 2) तस्मात् 3) धर्मः 4) आचारः

(14) **यः सप्तराज्येषु विभासमानः, तरंगिणी यत्र च लोहिताख्या।**

‘ईटा’ हि यस्यास्ति पुरी प्रधाना , सुस्वागतं भो !अरूणाचलेऽस्मिन्।।

कः **एकपदेन उत्तरत।**

1ः अरूणाचले किं नाम धेया नदी वहति ?

2ः कः सप्तराज्येषु विभासमानः अस्ति ?

खः **पूर्णवाक्येन उत्तरत ।**

1ः अरूणाचलस्य प्रधाना पुरी का अस्ति ?

गः **भाषिककार्यम् उत्तरत ।**

1ः श्लोके **‘अस्ति ‘** कियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

1) यस्य 2) प्रधाना 3) पुरी 4) ईटा

2ः **‘नदी ’** इति पदस्य कः पर्यायः श्लोके लिखितः ?

1) पुरी 2) लोहिताख्या 3) प्रधाना 4) तरंगिणी

3ः **‘अरूणाचलेऽस्मिन् ‘** अत्र किं विशेषणम् अस्ति ?

1) अरूणाचले 2) अरूणाचल 3) अस्मिन् 4) इदम्

4ः ‘ **यः सप्तराज्येषु** ‘ अत्र यः पदं कस्मै प्रयुक्तम्?

1) प्रधानायै 2) पुर्यै 3) अरूणाचलाय 4) विभासमानायै

(15) **राजहंसः** - अये ! किन्नु खलु सरस्तीरे विहरति मयि केनापि कर्कशैः ‘का – का शब्दैः

वातावरणम् आकुलीकियते ?

राजहंसी - भर्तः ! काकात् अन्यत् को भवितुमर्हति ? अस्य वर्णः अपि कृष्णः कर्म अपि कृष्णम्।

मेध्यम् अमेध्यं सर्वमेव भक्षयति । कर्णकटुशब्दैः ....

काकः - (प्रविश्य , सकोधम्) किमुक्तवती भवती ? यदि अहं कृष्णवर्णः तर्हि श्रीरामस्य वर्णः

कीदृशः ? श्रीवासुदेवस्य वर्णः कीदृशः ? मुग्धे ! अहं तु अतीव कर्तव्यपरायणः। प्रभाते

'का—का ध्वनिना सुप्तान् प्रवोधयामि कर्मसु न विनियोजयामि।

कः एकपदेन उत्तरत।

1ः राजहंसः कुत्र विहरति ?

2ः काकस्य वर्णः कीदृशः अस्ति ?

खः पूर्णवाक्येन उत्तरत ।

1ः कदा 'का—का ध्वनिना कान् प्रवोधयति कर्मसु न विनियोजयति?

गः भाषिककार्यम् उत्तरत ।

1ः अस्मिन् अनुच्छेदे '**भ्रमति** ' इत्यर्थे किं कियापदं प्रयुक्तम्

1) भक्षयति 2) विहरति 3) अर्हति 4) उक्तवती

2ः **'यदि अहं कृष्णवर्णः ....**इति कथने 'अहम्' इति पदं कस्मै प्रयुक्तम् अस्ति?

1) काकाय 2) बकाय 3) मयूराय 4) हंसाय

3ः '**श्वेतः** ' इति पदस्य कः विपर्ययः अत्र प्रयुक्तः?

1) कीदृशः 2) कृष्णः 3) भर्तः 4) विहरतः

4ः ' **शब्दैः** ' इति पदस्य किं विशेषणपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

1) अतीव 2) अये 3) कर्कशैः 4) मुग्धे

16ः रेखांकितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरूत।

1ः सर्पः <u>कलशात्</u> बहिः निर्गतः।

2ः कामः एव <u>अस्माकं</u> शत्रुः।

3ः <u>दानशालासु</u> विचरन् सः राज अचिन्तयत्।

4ः <u>द्रौणिना</u> द्रौपद्याः पुत्राः हताः।

5ः अनृतं वदसि चेत् <u>काकः</u> दशेत्।

6ः धैर्यम् <u>आपादां</u> तरणिः।

7ः तत्त्वार्थस्य निर्णयः <u>विवेकेन</u> कर्तुम् शक्यः।

17ः अधोलिखितश्लोकयोः अन्वयं मञ्जूषायाः सहायतया पूरयित्वा लिखत।

1ः परमापद्गतेनापि नैव तात त्वया रणे।

इदमस्त्रं प्रयोक्तव्यं मानुषेषु विशेषतः।।

अन्वयः - तात ! परम (1) -------------- अपि (2) -------------- त्वया विशेषतः

(3) -------------- इदम् (4) -------------- नैव प्रयोक्तव्यम्।

2ः मित्ररूपाः हि रिपवः सम्भाष्यन्ते विचक्षणैः।

ये हितं वाक्यमुत्सृज्य विपरीतोपसेविनः ।।

अन्वयः - ये (1) -------------- वाक्यम् उपसृज्य विपरीत (2) --------------

भवन्ति (ते) (3) --------------मित्ररूपाः (4) -------------- सम्भाष्यन्ते।

रिपवः, आपद्गतेन , उपसेविनः , मानुषेषु , अस्त्रम् , विचक्षणैः , रणे , हितम्

1ः पिता यच्छति पुत्राय बाल्ये विद्याधनं महत्।

पिताऽस्य किं तपस्तेपे इत्युक्तिस्तत्कृतज्ञता।।

अन्वयः - पिता (1) -------------- बाल्ये महत् (2) ------------ यच्छति

अस्य पिता किं (3) -------------- तेपे इति (1) ---------- तत्कृतज्ञता

2ः नानाशस्त्रविदः पूर्वे येऽप्यतीता महारथाः ।

नैतदस्त्रं मनुष्येषु तैः प्रयुक्तं कथञ्चन ।।

अन्वयः - नानाशस्त्रविदः ये (1) -------------- पूर्वे महारथाः (2) --------------

तैः एतद् (3) -------------- मनुष्येषु न (4) -------------- प्रयुक्तम् ।

तपः ,उक्तिः , विद्याधनम् , पुत्राय , कथञ्चन , अस्त्रम् ,अपि , अतीताः

18ः रेखांकितपदानां प्रसंगानुसारं शुद्धम् अर्थ लिखत ।

1ः सः सव्येन पाणिना चक्रं गृहीतवान्।

1) जलेन 2) हस्तेन 3) सुन्दरेण 4) मुनिना

2ः पुंसः सङ्.गः विषयेषु उपजायते।

1) आशा 2) सभा 3) आसक्तिः 4) समितिः

3ः हयशालां दग्धां विज्ञाय राजा विषादम् अगच्छत्।

1) पाकशालाम् 2) रंगशालाम् 3) अश्वशालां 4) यज्ञशालां

4ः 'साधु पृष्टम् । अत्र अनेके प्रमुखोत्सवाः ।

1) श्रेष्ठः जनः 2) उचितम् 3) सज्जनः 4) सद्व

5ः कम्पते सकला मही ।

1) महीरूहः 2) महीपालः 3) पृथिवी 4) महाराज

6ः आचारः प्रथमो धर्मः इत्येतद् विदुषां वचः ।

1) विद्यावन्तः 2) विद्वान् 3) विद्याहीनायाम् 4) पण्डितानाम्

7ः हयशालां दग्धां विज्ञाय राजा विषादम् अगच्छत्।

1) पाकशालाम् 2) रंगशालाम् 3) अश्वशालां 4) यज्ञशालां

8ः अपूर्वः कोऽपि कोशोऽयं विद्यते तव भारति ।

1) श्रेष्ठः 2) सरलः 3) अद्भुतः 4) सुरक्षितः